CONTENTS

Zamiast wstępu 9

Preface 13

Władysław Balicki – The place of explanation in economics 17

Jerzy Wolniak – Fiduciary money under inflation 37

Dorota Sitnik – Inflationary processes in the context of Keynesion theory 79

Tadeusz Kowalski – J. F. Muth's concept of rational expectations and the new socal macroeconomics 123

Eugeniusz Czerwieniec – The policy of reducing differences in inflation rates through changes in central rates 147

Jacek Wallusch – Inflation and production in the second stage of Polish transformation 159

Waldemar Frąckowiak – Privatisation as an instrument of anti-inflationary policy 187

Roman Kiedrowski – Interactions between real and financial spheres in the process of growth. A simulation model 205

Ryszard Barczyk, Michał Kruszka – Economic activity versus changes on the money market in Poland in the nineties 231

Jerzy Tarajkowski – Three dimensions of inflation procesess 253

Grażyna Bartkowiak – Rationality of making purchases in the period of inflation 277

Marian Matłoka – Deposits and credits under inflation 289

Maria Trojanek – Housing policy in relation to incomes and inflation.. 299

Anna Subocz-Matuszewska – Influence of inflation on the market of Investment Fund Pionier 317

Sławomir Zwierzchlewski – The loss of value of an enterprise overtaken by employees depending on the rate of inflation 343

ZAMIAST WSTĘPU

W każdej dziedzinie nauki, a zatem także w nauce ekonomii, wyjaśnienie przebiegu procesów i zjawisk jest zadaniem wiodącym. Dociekliwość badacza rośnie na ogół w miarę pojawienia się coraz to nowych znaków zapytania. Często wydawało się, że już znaleziono wytłumaczenie przyczyn powiązań i czynników determinujących charakter i istotę badanego procesu. Za chwilę jednak pojawiały się zupełnie nowe cechy, albo dotąd ukryte, które na nowo komplikowały poznanie istoty problemu.

Mamy pełne przekonanie o takim właśnie typie sytuacji w odniesieniu do procesów inflacyjnych. Nikt nie zaprzecza istnienia inflacji we współczesnej gospodarce światowej. Wiemy także wiele, w zależności od zakresu badania, o jej sekularnym charakterze ujawniającym się z przerwami lub w sposób ciągły. Istnieje znaczący nurt badawczy, w którym pole obserwacji i wnioskowania jest sprowadzone wyłącznie do czynników sfery czysto ekonomicznej. Z punktu widzenia metodologicznego takie podejście nie budzi zastrzeżeń, jednakże tylko wtedy, gdy zbiór zmiennych opisujących proces jest wystarczająco wyczerpujący. To znaczy, że mamy do czynienia z wystarczająco dokładnym opisem procesów w ogóle, a procesów inflacyjnych w tym interesującym nas przypadku. Może się więc zdarzyć, że podana interpretacja wyjaśniająca procesy inflacyjne nie spełnia opisanego powyżej warunku kompletności. Na ten mankament zwracano w przeszłości uwagę, a dla współczesnych badań wskazaniem jest krytyka fetyszyzowania czynników inflacjogennych czysto ekonomicznych, przeprowadzona w roku 1980 przez Roberta Solowa.

Generalna linia krytyki zawiera zestaw czterech grup przyczyn, do jakich nadal często sprowadza się źródła inflacji. Pierwsze to deficyt wywołany przez wydatki rządowe. Drugie źródło to niewłaściwa podaż pieniądza. Trzecia przyczyna to przegrzanie koniunktury. Wreszcie czwartą mają stanowić płace[1]. R. Solow – niekwestionowany autorytet w tej dziedzinie, wyraźnie wskazuje na wadliwości wyjaśniania inflacji poprzez wyłączność wymienionych wyżej przyczyn. Kontynuacją rozważań na ten temat są także sympozja im. Alvina Hansena inspirowane przez uczelnie Cambridge: MIT i Harvard. Ostatnia publikacja z tego zakresu przetłumaczona na język polski[2] wskazuje na fakt,

---

[1] **R. M. Solow**, All Simple Stories About Inflation are Wrong, „The Executive" 1981, Vol. 6, No 3.

[2] **R. M. Solow, J. B. Taylor, B. L. Friedman** (red.), Inflacja. Bezrobocie a polityka monetarna, CeDeWu, Warszawa 2002.

jak daleko jesteśmy od wyjaśnienia splotu i sekwencji przyczyn wywołujących inflację.

Dwa jednakże punkty widzenia zasługują na szczególne podkreślenie. Pierwszy to teoretyczne interpretowanie procesów inflacyjnych, budowa koncepcji i wnioskowanie wynikające z warunków określonych w założeniach tych koncepcji. Dobrze jest, jeśli koncepcje teoretyczne przystają choćby w znacznej części do procesów rzeczywistych. Takie próby podejmuje się np. w modelu reputacji[3]. Wyróżnia się tam dwa typy decydenta politycznego. Decydent pierwszego typu prowadzi politykę zgodną z preferencjami społeczeństwa, ale skutki inflacyjne jego polityki nie zawsze wywołują korzystny skutek w zakresie inflacji. I to jest właśnie układ podmiotów polityki, w którym społeczeństwo łatwiej może osiągnąć cele związane z zapewnieniem wzrostu i społecznej stabilizacji. Jeszcze raz potwierdza się opinia wicepremiera inż. Eugeniusza Kwiatkowskiego o tym, że rzeczywiste i najbardziej dotkliwe koszty inflacji ponosi niezamożna część społeczeństwa. Drugi typ decydenta „przejmuje się tylko inflacją"[4]. Wynik szczegółowych badań w tym zakresie ujawnia wniosek pouczający także dla polskiej polityki gospodarczej: „fakt istnienia ujemnej korelacji między niezależnością banku centralnego a inflacją nie oznacza, że niezależność ta jest źródłem niskiej inflacji"[5]. Dlatego w podtytule książki sugerujemy Czytelnikowi zastanowienie się nad traktowaniem szokowego redukowania poziomu inflacji jako jedynego priorytetu wśród celów polityki gospodarczej. Może on wówczas zamienić się w formę swoistego fetyszu. Opowiadalibyśmy się bowiem bardziej za umiarkowanym w tempie procesem redukowania inflacji tak, aby nie doprowadzić jednocześnie do wyhamowania wzrostu, destabilizacji koniunktury i uruchomienia łańcucha sprzężeń dotyczących m.in. masowej pauperyzacji społeczeństwa, czego obecnie jesteśmy świadkami w Polsce.

Drugi punkt widzenia powstaje zazwyczaj poprzez analizy faktograficzne. Uzyskuje się w ten sposób wsparcie dla sformułowanych tez przez prześledzenie danych i ich kontekstu opisowego. Taki sposób wyjaśniania, wspomniany we wstępnym artykule pióra W. Balickiego wymaga jednakże dużej ostrożności w operowaniu informacją, a następnie umiejętności zastosowania uogólnień do konkretnych gospodarek. Przykładem poprawnych wniosków wynikających z analizy faktograficznej, a dotyczących konieczności podejmowania wspólnych decyzji rządu i NBP w tym zakresie, jest opinia H. Gronkiewicz-Waltz zamieszczona w „Kapitaliście Powszechnym" nr 9(44), s. III. Stanowisko preferujące i formalnie ujmujące współpracę rządu i banku centralnego w zakresie

[3] **D. Romer**, Makroekonomia dla zaawansowanych, PWN, Warszawa 2000, s. 439–448.
[4] Ibidem, s. 440.
[5] Ibidem, s. 446.

redukowania inflacji dotyczy już obecnie wielu krajów, wśród których odległa od „wielkiego świata biznesu" Nowa Zelandia dała pionierski przykład[6].

Odnośnie do drugiego członu podtytułu (zagrożenie rozwoju) prezentowana praca zawiera zróżnicowane opinie, wśród których wyraźnie zaznacza się pogląd o szkodliwości stopy inflacji przewyższającej tempo wzrostu produktu, wydajności i płac. Niezależnie od tego, komu przyznamy rację, czyje wyniki badań zaakceptujemy i jakie hipotezy przyjmiemy do sprawdzenia, inflacja pozostanie faktem obiektywnym i zawsze stanowi mniejsze lub większe ograniczenie procesów rozwoju ekonomiczno-społecznego.

Próbą przedstawienia aktualnych dyskusji o inflacji jest zbiór prezentowanych niżej artykułów. Są one wielostronnym rozwinięciem ekonomicznego, ale także społecznego wymiaru procesów inflacyjnych.

Przy okazji redaktor pragnie złożyć podziękowania profesorowi Aleksandrowi Łukaszewiczowi z Uniwersytetu Warszawskiego za inspirujące uwagi, jakimi dzielił się w trakcie redagowania tomu. Cenne były także wcześniejsze studia i dyskusje z profesorami: Otto Ecksteinem (Harvard) i Lloydem Rodwinem (MIT). Ich przedwczesne odejście przerwało dialog i owocną dla redaktora tomu wymianę naukowych pomysłów.

A teraz pozostawiamy treść książki tête-à-tête z Czytelnikiem.

[6] Patrz: **B. S. Bernanke, T. Laubach, F. S. Mishkin, A. S. Posen**, Inflation Targeting, Princeton Univ. Press, 1999, s. 86.

PREFACE

In every field of science, and in economics as well, explanation of processes and phenomena is a very important task. The researcher's inquisitive nature is growing as more and more question marks appear. It often seems that an explanation of the causes of links and factors which determine the nature and essence of the studied process has been found. A moment later, however, completely new features appeared, or features hitherto hidden, which complicated the recognition of the essence of the problem.

We are fully convinced that such is the situation as regards inflation processes.

Nobody denies the existence of inflation in today's world economy. Depending on the range of research, we know a lot about its secular character revealed with some intervals or continually. There is a significant research trend where the field of observation and deduction is reduced to factors of merely economic sphere. From the methodological point of view such an approach does not raise objections, only however, when the set of variables describing the process is sufficient. This means that we deal with a sufficiently precise description of the processes in general, and in the case relevant to us – inflation processes. Therefore, it may happen that the given interpretation explaining inflation processes does not fulfil the completeness condition mentioned above. This shortcoming has frequently been noticed in the past, and for contemporary studies a guideline is the criticism, conducted in 1980 by Robert Solow, of treating purely economic inflation-generating factors as a fetish.

General criticism consists of 4 groups of reasons to which sources of inflation are still frequently reduced. The first group is deficit caused by government expenditures. The second one is wrong supply of money. The third reason is overheating of the market and finally the fourth one is wages[1]. R. Sollow – an unquestioned authority in this field clearly points out that it is wrong to explain inflation exclusively through the above-mentioned reasons. A continuation of considerations on this topic is also symposiums named after Alvin Hansen and inspired by MIT and Harvard.

The latest publication from this field translated into Polish[2] shows how far we are from the explanation of the complexity of reasons causing inflation.

---

[1] **R. M. Solow**, All Simple Stories About Inflation are Wrong, „The Executive", Vol. 6, No 3.

[2] **R. M. Solow, J. Taylor, B. L. Friedman** (ed.), Inflacja, Bezrobocie a polityka monetarna, CeDeWu, Warszawa 2002.

Two points of view, however, deserve particular attention. The first one is a theoretical interpretation of inflation processes, formulation of concepts and conclusions resulting from the conditions defined in the assumption of these concepts. It is good when theoretical concepts are convergent, at least partly, with the real processes. Such attempts are made e.g. in the model of reputation[3]. Two types of a political decision maker are distinguished there. The first type of decision-maker carries out a policy which is convergent with public preferences but inflation effects of his policy do not always cause a positive effect as regards inflation. And such is the arrangement of political entities in which the society can more easily attain the objectives ensuring growth and social stabilisation. Once again the opinion of Vice-Premier E. Kwiatkowski is confirmed that the real and most severe costs of inflation are sustained by the less affluent part of the society. The second type of decision maker is only „concerned about inflation"[4]. The result of detailed studies in this field reveals the conclusion which can be instructive also for the Polish economic policy: „the fact that there exists a negative correlation between independence of the central bank and inflation does not mean that this independence is a source of low inflation"[5]. Therefore, in the subtitle of the book we suggest that the reader should consider whether it is appropriate to treat the shock reduction of inflation level as the only priority among the objectives of economic policy as it can transform itself into a kind of fetish. Thus we would opt for a more moderate rate of reducing inflation so as not to hinder growth, destabilise the market and trigger off a chain of feedback concerning, among others, mass pauperisation of the society which we are now witnessing in Poland.

The other point of view usually emerges from analyses of facts. In this way support is achieved for the formulated theses through the studies of facts and their description. Such a way of explaining, mentioned in the initial article by W. Balicki requires, however, great caution in handling the information as well as the ability to use generalisations for concrete economies. An example of correct conclusions resulting from this type of analysis and concerning the necessity of common decision making on the part of the government and the NBP is the opinion of H. Gronkiewicz-Waltz published in „Kapitalista Powszechny" No. 9 (44), p. III. The attitude which prefers and formally describes co-operation between the government and the central bank as regards the reduction of inflation is known in many countries among which New Zealand, far away from the „great world of business" is a pioneer example[6].

---

[3] **D. Romer**, Makroekonomia dla zaawansowanych, PWN, Warszawa 2000, pp. 439–448.

[4] Ibidem, p. 440.

[5] Ibidem, p. 446.

[6] See: **B. S. Bernanke, T. Laubach, F. S. Mishkin, A. S. Posen**, Inflation targeting, Princeton Univ. Press, 1999, s. 86 i n.

With reference to the second part of the subtitle (threat of growth) the presented volume contains differentiated opinions among which dominates the view about the adverse effect of inflation rate exceeding the rate of growth of the GDP, productivity and wages. Regardless of the fact who we think is right, whose results of studies we will accept and which hypotheses we will try to verify, inflation will remain an objective fact and will always constitute a smaller or bigger obstacle to the social and economic growth.

The collection of papers presented below is an attempt to show the current discussion on inflation. They present economic as well as social dimensions of inflation processes.

Taking advantage of this occasion, the editor would like to thank Professor Aleksander Łukaszewicz of the Warsaw University for the inspiring remarks he shared with the editor during the preparation of this volume. The previous studies and discussions with professors: Otto Eckstein (Harvard) and Lloyd Rodwin (MIT) also proved to be of great value. Their premature passing away put an end to the dialogue and a fruitful exchange of scientific ideas.

And now we are leaving the reader tete-a-tete with the contents of the book.